

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Fecr Yayınları: 216

**SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN USÛLÜ
ve FIKHÎ GÖRÜŞLERİ**

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir TEKİN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj&Kapak
FCR

Baskı / Cilt

SAGE Yayıncılık Rek. Mat. San. Tic. Ltd. Şti.
Kazım Karabekir Caddesi Kültür Çarşısı No: 7 / 101-102
İskitler – Ankara Tel: 0 312. 341 00 02
(Sertifika no: 14721)

1. Baskı: Aralık 2015

ISBN: 978-605-5482-92-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN USÛLÜ
ve
FIKHÎ GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir TEKİN

Ankara 2015

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir Tekin;

1977’de Amasya’da doğdu. 1994 yılında Amasya İmam-Hatip Lisesi’ni bitirdikten sonra Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden 1999 yılında mezun oldu. 2004 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri, Türk-Din Müsikisi Bilim Dalında; “*Hızır Ağa (Süleymaniye Küt. Hafid Efendi Yzm.No:291) Edvârı ve Dönemin Edvârlarıyla Mukâyesesi*” isimli teziyle Yüksek Lisans programını bitirdi. 2004-2010 yılları arasında Amasya’da İmam-Hatiplik yaptıktan sonra 2010 yılında “Diyaret İşleri Başkanlığı Trabzon İhtisas Eğitim Merkezi”ni bitirdi. 2010-2013 yılları arasında Amasya Merkez’de İmam-Hatip ve Vaiz olarak görev yaptı.

2014’te Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak “*Süfyan es-Sevrî ve Fıkıh İlmindeki Yeri*” adlı doktora tezini tamamladı.

Yine 2014’te Sinop Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde İslam Hukuku Anabilim Dalında Yardımcı Doçent ünvanıyla Üniversite görevine başladı. Bir yıldır Dekan Yardımcılığı görevini de yürüten Abdülkadir Tekin, Arapça ve İngilizce bilmekte olup, evli ve bir kız çocuğu babasıdır. Alanıyla ilgili çalışmalarına devam etmektedir.

*1994 yılının temmuz ayında hakkın rahmetine kavuşan
sevgili babam, “ilim aşığı, kurra hafız”
Kerim TEKİN’in ruhuna ithaf ederim.*

KISALTMALAR

- AÜİFD : Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
A. mlf : Aynı Müellif
bkz : Bakınız
bsk : Baskı
c : Cilt
çev : Çeviren
DİA : Diyanet İslam Ansiklopedisi
DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı
H : Hicrî
Haz : Hazırlayan
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
MÜİFV : Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
OMÜİFD : Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
ö : Ölüm tarihi
s : Sayfa
ss : Sayfadan sayfaya
sy : Sayı
SÜİFDV : Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
thk : Tahkik eden
tlk : Ta'lik eden
trc : Tercüme eden
tsh : Tashih eden
ty : Basım tarihi yok
yay : Yayınları
yy : Yayın/basım yeri yok

ÖNSÖZ

Temel kaynakları Kur'an ve Sünnet olan fıkıh, Hz. Peygamber'in vefatından sonraki devirlerde gelişmesini sürdürmüş ve bu ilimde iki yüzyıl süren bir mezhepleşme süreci yaşanmıştır. II-VIII. Yüzyıllar arası fikhın bağımsız bir ilim dalı haline gelmesi ve mezheplerin oluşması bakımından önemli bir zaman dilimidir.

Hicrî ikinci asırda yaşayan birçok fakih, kendilerinden sonra yüzyıllar boyu takip edilen mezhep imamı olarak görülmüştür. Bu mezheplerin bir kısmı günümüze kadar gelmişse de bir kısmının zamanla tabileri kalmamıştır.

Süfyan es-Sevrî (ö.161/778), fıkıh mezheplerinin teşekkül ettiği hicrî ikinci asırda Ebû Hanîfe ile birlikte yaşamış, kendi adıyla anılan (Sevrî Mezhebi) müstakil bir mezhep sahibi olan, aynı zamanda muhaddis, müfessir ve mutasavvıf bir alimdir. Bu çalışmada Bişr el-Hafî, Hamdun el-Kessâr gibi önemli mutasavvıfların müntesibi olduğu ve hicri VII. asra kadar varlığını sürdürebilen ancak zamanla mezhebinin tabisi kalmayan Süfyan es-Sevrî'nin hayatı, eserleri, ilmî şahsiyeti, farklı fıkıh kaynaklarında dağınık halde bulunan fikhî görüşlerinin tamamı bir araya getirilerek, bu görüşlerinden hareketle içtihatlarında izlemiş olduğu usulü/yöntemi ve fikhçiliği yani fıkıh ilmindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Süfyan es-Sevrî'nin daha iyi tanınabilmesi için dönemindeki sosyal, siyasî ve kültürel duruma bakılması kaçınılmaz olduğundan çalışmada bu konulara da yer verilmiştir.

Bir kısım alimler Süfyan es-Sevrî'yi Hicaz/Medine ekolünün temsilcileri arasında sayarken, bir kısmı da onu Irak/Kûfe ekolü içerisinde değerlendirmişlerdir. Süfyan es-Sevrî'yi salt olarak Irak ya da Hicaz ekolü içerisinde değerlendirmek yerine Sevrî'nin bu iki ekol arasında müstakil içtihatlar yapabilen bir müçtehit olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Zira Süfyan es-Sevrî zaman zaman re'ycilerin eserden uzaklaştıkları yerde esere yaklaşmış, esercilerin re'ye gitmediği yerlerde ise re'ye yaklaşmıştır. Bununla birlikte Sevrî, Irak ve Hicaz ekolleri arasında içtihatlar yapmış bir fıkıh alimi olmakla beraber Irak/Kûfe ekolüne daha yakın bir çizgide durmuştur.

Süfyan es-Sevrî, İslâm dünyasında etkisi olmuş olan bir alim olmasına rağmen, fıkıh tarihi açısından gereken ilgiyi görmemiştir. Nitekim Süfyan es-Sevrî hakkında bu zamana kadar ortak temenniler çeşitli ortamlarda dile getirilmekle birlikte, onun fıkıhtaki yöntemi ve fikhî görüşleri üzerine ülkemizde kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. Sadece Abdulmuid Aykul tarafından “Süfyan es-Sevrî ve Ceza Hukukuna İlişkin Görüşleri” adı altında bir yüksek lisans tezi çalışması yapılmış olup, bu tez Süfyan es-Sevrî'nin fikhî görüşlerinden sadece cezâ hukukuna ilişkin görüşlerinden ibarettir.

Aynı şekilde diğer ülkelerde Süfyan es-Sevrî'nin fikhîliğiyle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında bunların Sevrî'nin fikhî görüşleri üzerine yapılan araştırmalar olduğu, onun usûlü ve fıkıh ilmindeki yeri üzerine yapılan çalışmalar olmadığı görülür.

İlim zincirinin unutulmuş ve bu sebeple kayıp muamelesi gören halkasını temsil eden Süfyan es-Sevrî'nin ilmî kişiliğini tespit edebilmek için bu tür araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu alandaki boşluğu doldurması amacıyla böyle bir çalışma yapmaya karar verdik.

Sevrî'nin fikhîliğinin tesbit edilmesi, kaybolmuş olan bir mezhebin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacağı gibi, fıkıh tarihi alanındaki önemli bir boşluğu da dolduracaktır. Günümüzde insanlar genelde dört mezhebin görüşlerine göre hareket etmektedirler. Süfyan es-Sevrî'nin mezhebinin ortaya çıkarılması, insanları daha rahatlatıcı düzenlemeler ortaya çıkaracağı gibi, yeni çıkan meseleler hakkında, dört mezhebin görüşlerinden farklı hükümlerin verilebilmesine, bu farklı hükümlerden özellikle de ihtiyaç durumlarında faydalanılabilmesine imkan sağlayacaktır.

Kitabımızın, içerik ve yönteminin belirlenmesinde olumlu eleştirileri ve katkılarıyla beni yönlendiren, çalışmamızın bu noktaya gelmesinde değerli katkılarını esirgemeyen, maddî ve manevî çokça emeği geçen başta danışman hocam sayın Prof. Dr. Nihat DALGIN'a ve çalışmam esnasında yine olumlu eleştirileri ve katkılarıyla değerli görüşlerini esirgemeyen hocam Prof. Dr. Muhsin KOÇAK, Prof. Dr. Yunus MACÎT ve Doç. Dr. Osman ŞAHİN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yrd. Doç. Dr. Abdülkadir Tekin

Sinop-2015

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	6
ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER	9
GİRİŞ	19
BİRİNCİ BÖLÜM	21
SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN YAŞADIĞI DÖNEM, HAYATI VE İLMÎ KİŞİLİĞİ	21
1.1. SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN YAŞADIĞI DÖNEM	21
1.1.1. SİYASAL DURUM	21
1.1.1.1. Emeviler Dönemi	21
1.1.1.2. Abbasiler Dönemi	24
1.1.2. SOSYAL VE EKONOMİK DURUM	26
1.1.2.1. Emeviler Dönemi	26
1.1.2.2. Abbasiler Dönemi	27
1.1.3. İLMÎ DURUM	29
1.1.3.1. Emeviler Dönemi	29
1.1.3.2. Abbasiler Dönemi	31
1.1.3.2.1. Tedvin Faaliyetleri	34
1.1.3.2.2. Mezheplerin Teşekkülü	36
1.2. SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN HAYATI VE İLMÎ KİŞİLİĞİ	37
1.2.1. HAYATI	37
1.2.1.1. Nesebi ve Ailesi	38
1.2.1.2. Doğumu ve Gençliği	40
1.2.1.3. İlim Hayatı ve İlmî Yolculukları	43
1.2.1.4. Vefatı	47
1.2.2. İLMÎ KİŞİLİĞİ	48
1.2.2.1. Hadis İlmindeki Konumu	49
1.2.2.2. Tefsir ve Kıraat İlmindeki Konumu	53
1.2.2.3. Kelam İlmindeki Konumu	57
1.2.2.4. Tasavvuf İlmindeki Konumu	62
1.2.2.5. Fıkıh İlmindeki Konumu	67

1.2.3. HOCALARI.....	68
1.2.3.1. HADİS İLMİNDEKİ HOCALARI.....	69
1.2.3.1.1. Habîb b. Ebî Sâbit (ö.119/748).....	69
1.2.3.1.2. Cebele b. Suhaym (ö.125/744).....	70
1.2.3.1.3. Sa'îd b. Mesrûk es-Sevrî (ö.126/755).....	70
1.2.3.1.4. Asım b. Süleyman el-Ahvel el-Basrî (ö.142/759).....	70
1.2.3.1.5. Ebû İshak el-Bahlî el-Kûfî (ö.144/761).....	71
1.2.3.1.6. Ca'fer es-Sâdik (ö.148/765).....	71
1.2.3.2. FIKİH İLMİNDEKİ HOCALARI.....	73
1.2.3.2.1. Hammâd b. Ebî Süleyman (ö.120/738).....	74
1.2.3.2.2. Ebû İshak es-Sebîi (ö.128/746).....	75
1.2.3.2.3. Osman b. Asım el-Esedî Ebû Hüseyin el-Kûfî (128/746).....	76
1.2.3.2.4. Süleyman b. Mehrân el-A'meş (ö.148/765).....	76
1.2.3.2.5. Abdurrahman b. 'Amr el-Evza'î (ö.157/774).....	77
1.2.4. ÖĞRENCİLERİ.....	80
1.2.4.1. Şu'be b. Haccac b. Verd el-Ezdî (ö.160/777).....	80
1.2.4.2. İbrahim b. Edhem b. Mansûr b. Yezîd (ö.162/779).....	81
1.2.4.3. Abdullah b. Mübarek b. Vâdih el-Mervezî (ö.181/798).....	82
1.2.4.4. Fudayl b. 'Iyâz b. Mes'ûd Et-Temîmî el-Yerbûî (ö.187/804).....	83
1.2.4.5. Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî (ö. 189/805).....	83
1.2.4.6. Hafs b. Gıyas (ö.195/811).....	85
1.2.4.7. Veki' b. el-Cerrah (ö.197/813).....	85
1.2.4.8. Süfyan b. 'Uyeyne b. Ebî İmrân (ö.198/815).....	86
1.2.4.9. Abdurrahman b. el-Mehdî b. Hasan (ö.198/815).....	87
1.2.4.10. Yahya b. Sa'îd el-Kattân et-Temîmî (ö.198/815).....	87
1.2.4.11. Abdürrezzak b. Hemmâm b. Nâfî' es-San'ânî (ö.211/827).....	88
1.2.4.12. Muhammed b. Yusuf el-Firyâbî (ö.212/827).....	88
1.2.4.13. Mûsâ b. Mes'ûd el-Hindî (ö.220/834).....	89
1.2.5. ESERLERİ.....	90
1.2.5.1. Telif Ettiği Eserleri.....	91
1.2.5.1.1. et-Tefsîr.....	91
1.2.5.1.2. el-Câmi'u'l-Kebîr fi'l Fıkh ve'l-İhtilâf.....	92
1.2.5.1.3. el-Câmi'u's-Sağîr.....	92

1.2.5.1.4. el-Ferâiz	93
1.2.5.1.5. Kitâbu'l-Î'tikâd	93
1.2.5.1.6. Kitâbu Süfyan 'an İbn Cüreyc.....	94
1.2.5.1.7. Risâle İlä 'Abbâd b. 'Abbâd el-Ersüfi	94
1.2.5.1.8. Risâle İlä Osman b. Zâide	94
1.2.5.1.9. Kitâbu Mev'ızati Süfyani's-Sevri.....	94
1.2.5.1.10. Vasiyyetü İlä Ali b. Hüseyin	94
1.2.5.2. Sevri'nin Eserleri İle İlgili Değerlendirme	96
1.2.6. DÖNEMİNDEKİ ALİMLERİN SÜFYAN es-SEVRÎ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ	98
İKİNCİ BÖLÜM	101
SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN USÛL DÜŞÜNCESİ.....	101
2.1. SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN USÛLÜNDE ETKİLİ OLAN ALİMLER VE EKOLLER	101
2.1.1. SÜFYAN ES-SEVRÎ'NİN USÛLÜNDE ETKİLİ OLAN ALİMLER VE FIKIH ANLAYIŞLARI.....	101
2.1.1.1. Abdullah b. Mes'ûd ve Fıkıh Anlayışı (ö.32/652).....	102
2.1.1.2. İbrahim en-Neha'î ve Fıkıh Anlayışı (ö.96/715).....	107
2.1.1.3. İbn Şübrüme ve Fıkıh Anlayışı (ö.144/761).....	110
2.1.1.4. İbn Ebî Leyla ve Fıkıh Anlayışı (ö.148/765).....	113
2.1.2. SÜFYAN ES-SEVRÎ'NİN USÛLÜNDE ETKİLİ OLAN EKOLLER.....	117
2.1.2.1. Irak/Kûfe Ekolü.....	118
2.1.2.2. Medine/Hicaz Ekolü.....	120
2.1.2.3. SÜFYAN ES-SEVRÎ'NİN SAHİP OLDUĞU EKOL HUSUSUNDA DEĞERLENDİRME.....	123
2.2. SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN USÛLÜNDE ŞER'Î DELİLLER	134
2.2.1. KİTAB	135
2.2.1.1. Kur'an'ın Şâzz Rivayetlerinin Hükmi Değeri	136
2.2.2. SÜNNET.....	137
2.2.2.1. Ravide Aranan Şartlar	138
2.2.2.2. Sika Ravinin Rivayetlerdeki Ziyadesi İle Amel Etme Şartı	139
2.2.2.3. Rivayetlerin Kabulünde Aranan Şartlar	140
2.2.2.4. Mürsel Hadisle Amel Edilmesi	140
2.2.2.5. Meşhur Hadisle Ayetlerin Tahsis Edilmesi	141

2.2.2.6. Senedi Sağlam Olup Kıyasa/Asla Aykırı Olan Haber-i Vâhidle Amel Edilmesi	142
2.2.2.6.1. Haber-i Vâhidle Kur'ân'ın Tahsîsi	143
2.2.2.6.2. Haber-i Vâhidin Umûmu Belvâya Aykırı Olması	145
2.2.2.6.3. Genel İlkelere Aykırı Olan Sahih Haber-i Vâhidle Amel Edilmesi	146
2.2.3. İCMÂ	149
2.2.4. KİYAS	151
2.2.5. İSTİHSÂN	154
2.2.6. SEDD-İ ZERÂİ'	156
2.2.7. MESÂLİH-İ MÜRSELE	157
2.2.8. İSTİSHÂB	158
2.2.9. ÖRF	159
2.2.10. SAHABE KAVLİ	160
2.2.11. ŞER'U MEN KABLENÂ	162
2.3. SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN USÛLÜNÜN KARAKTERİSTİK YAPISI	166
2.3.1. NASS MERKEZLİLİK	167
2.3.1.1. Nassların Otoritesi	167
2.3.1.2. Nassların Akla Uygunluğu	169
2.3.1.3. Nassları Selefin Anladığı Şekilde Yorumlamak	169
2.3.1.4. Nassın Delaletini Kıyasa Öncelemek	170
2.3.1.5. Nassın Lafzına Birebir Bağlı Kalmamak	170
2.3.1.6. Nassları Ta'lil Etmek	172
2.3.1.7. Nasslar Arasındaki Teâruz Görüntüsünü Gidermek	175
2.3.2. KOLAYLAŞTIRMA	177
2.3.2.1. Ruhsat Hükümlere Tâbi Olma	177
2.3.2.2. Şer'î Hilelerin Meşrûluğu	179
2.3.2.3. Fikhî İhtilafların Kolaylık Olarak Görülmesi	180
2.3.2.4. Kolaylaştırma İlkesinin Fürû'u Fıkıhta Uygulanışı	181
2.3.3. BİREYİN KASDINI ÖNCELEME	183
2.3.3.1. Tehdid/İkrâh Altındaki Tasarruflarda	183
2.3.3.2. Unutularak Yapılan İşlerde	184
2.3.4. Şüpheli ve Hatanın Hükümü Hafifletmesi	186
2.3.4.1. Şüpheli Durumların Hükme Etkisi	186

2.3.4.2. Hatanın Hükme Etkisi	187
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	189
SÜFYAN es-SEVRÎ'NİN FIKHÎ GÖRÜŞLERİ	189
3.1. İBADETLER ALANINDAKİ GÖRÜŞLERİ	189
3.1.1. TEMİZLİK VE ÇEŞİTLERİ	189
3.1.1.1. SULAR	189
3.1.1.2. Necâset Sayılan Bazı Durumlardan Temizlenme	192
3.1.1.3. ABDEST	193
3.1.1.3.1. Abdestin Şartları	193
3.1.1.3.2. Abdesti Bozan ve Bozmayan Durumlar	195
3.1.1.4. MESTLER ÜZERİNE MESHETME	196
3.1.1.5. GUSÛL	198
3.1.1.6. TEYEMMÛM	199
3.1.1.7. KADINLARIN ÖZEL DURUMLARI VE BUNLARDAN TEMİZLENME	201
3.1.2. NAMAZ	203
3.1.2.1. Namaz Vakitleri	203
3.1.2.2. Ezan ve Kâmet	204
3.1.2.3. Namazdaki Fiillerle İlgili Durumlar	206
3.1.2.4. Vitir Namazı ve Kunut	209
3.1.2.5. Cuma Namazı	209
3.1.2.6. Bayram Namazları	210
3.1.2.7. Yolculukta Namaz	211
3.1.2.8. Cemaatle Namaz	212
3.1.2.9. Tilavet Secdesi	213
3.1.2.10. Sehv Secdesi	214
3.1.2.11. Cenaze İle İlgili Durumlar	216
3.1.3. ZEKÂT	219
3.1.3.1. Hayvanların Zekâtı	219
3.1.3.2. Zirâî Ürünlerin Zekâtı	220
3.1.3.3. Altın ve Gümüşün Zekâtı	221
3.1.3.4. Ticari Malların Zekâtı	222
3.1.3.5. Definenin Zekâtı	223

3.1.3.6. Ortakların Zekâtı	224
3.1.3.7. Çocuğun ve Delinin Malının Zekâtı	224
3.1.3.8. Borç-Alacak ve Zekât İlişkisi	224
3.1.3.9. Zekâtın Sarf Yerleri	225
3.1.3.10. Fıtır Sadakası	225
3.1.4. ORUÇ	226
3.1.4.1. Özürlünün Orucu	226
3.1.4.2. Oruçlu İken Haram ve Mekruh Olan Durumlar	226
3.1.4.3. Orucun Kazası	228
3.1.4.4. İ'tikâf	229
3.1.5. HAC	229
3.1.5.1. Mikat Yerleri	230
3.1.5.2. İhramlıya Mübah Olan ve Olmayan Şeyler	231
3.1.5.3. Hac Menâsiki	232
3.1.5.4. Umrenin Hükümü	235
3.1.6. KURBAN	235
3.2. BORÇLAR HUKUKU ALANINDAKİ GÖRÜŞLERİ	236
3.2.1. AKİTLER	236
3.2.1.1. Alışverişte Muhayyerlikler	236
3.2.1.2. Kiralama	238
3.2.1.3. Velâyet	239
3.2.1.4. Borç Verme/Karz	240
3.2.1.5. Ödünç Verme/Âriyet	241
3.2.1.6. Rehin	242
3.2.1.7. Kefâlet	243
3.2.1.8. Vekâlet	245
3.2.1.9. Emanet	246
3.2.1.10. Teberrû ve Hibe	248
3.2.2. AKİTLERDEKİ ŞARTLAR	251
3.2.2.1. Akidlerde Geçerli Olan Şartlar	252
3.2.2.2. Akitlerde Geçersiz Olan Şartlar	252
3.2.3. SATIŞ TÜRLERİ	255
3.2.3.1. Kârlı Satış	255

3.2.3.2. Döviz Satışı.....	255
3.2.3.3. Götürü Satışı	256
3.2.4. YASAK İŞLEMLER	256
3.2.4.1. Faiz ve İleti	256
3.2.4.2. İne Satışı.....	258
3.2.5. ORTAKLIKLAR	258
3.2.5.1. Vücûh Şirketi	258
3.2.5.2. İnan Şirketi.....	258
3.2.5.3. Mufavada Şirketi.....	259
3.2.5.4. Mudarabe Şirketi.....	260
3.2.5.5. Müsakat.....	261
3.2.5.6. Gayrimüslim İle Ortaklık	261
3.2.6. SATIMA KONU OLAN MAL İLE İLGİLİ DURUMLAR.....	261
3.2.6.1. Malın Bilinmezliği	261
3.2.6.2. Teslim Alınmadan Satın Alınan Malda Tasarruf Yapmak	262
3.2.6.3. Maldaki Fazlalığın Tazmin Edilmesi	262
3.2.6.4. Vadeli Satılan Malın İflas Etmış Olan Borçludan Geri Alınması....	263
3.2.6.5. Bedeli Ödenen Ürünün Zararının Tazmin Edilmesi.....	263
3.2.6.6. Malın Bir Kısmının İstisnâ Edilerek Satılması.....	263
3.3. AİLE HUKUKU ALANINDAKİ GÖRÜŞLERİ	264
3.3.1. NİKÂH.....	264
3.3.1.1. Nikâhın Sıhhat Şartları	264
3.3.1.2. Kadının Nikâhtan Doğan Mâli Hakları	266
3.3.1.2.1. Mehir.....	266
3.3.1.2.2. Nafaka ve Süknâ	267
3.3.2. Süt Emzirmenin Evliliğe Etkisi.....	267
3.3.3. BOŞANMA/TALAK	267
3.3.3.1. Sünnete Uygun Olmayan Boşama.....	268
3.3.3.2. Dönüşü Kolay Olan Boşanma	269
3.3.3.3. Sarhoşun Boşaması	269
3.3.3.4. Tehdit/İkrah Altındaki Kişinin Boşaması.....	270
3.3.3.5. Boşanmada Ta'likin Geçerlilik Şartları.....	270
3.3.3.6. Kadının Tazminat Ödeyerek Boşanması.....	271

3.3.3.7. Erkeğin Eşine Yaklaşmamaya Yemin Etmesi	272
3.3.3.8. Zina İsnadı Sonucunda Eşlerin Lanetleşmeleri	272
3.3.3.9. Boşanma Sonrasında Kadının İddet Beklemesi.....	273
3.3.3.10. Boşanmış Eşlerin Çocuklarının Bakımı	275
3.4. YARGILAMA HUKUKU ALANINDAKİ GÖRÜŞLERİ	276
3.4.1. İSPAT YOLLARI	276
3.4.1.1. Şahitlik	276
3.4.1.2. Yemin.....	277
3.4.1.3. Bulgu/Karîne.....	278
3.4.1.4. Hak Sahibi Olma	278
3.4.1.5. Kur'â	278
3.4.1.6. Davacının İddiasıyla Beraber Yemini	278
3.4.1.7. İtiraf/İkrar.....	278
3.4.2. HÜKÜM VERME.....	281
3.4.2.1. Hükümün Kaynakları	281
3.4.2.2. Zahire Göre Hüküm Verme.....	282
3.4.2.3. Gıyaben Hüküm Verme	283
3.4.2.4. Hakim Hükümünün Bozulması	283
3.5. CEZA HUKUKU ALANINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	283
3.5.1. HADD CEZASI GEREKTİREN SUÇ VE CEZALAR	285
3.5.1.1. Hırsızlık Haddi	285
3.5.1.2. Zina Haddi	289
3.5.1.3. İçki ve Uyuşturucu Madde Kullanma Haddi	294
3.5.1.4. İftira Haddi.....	295
3.5.1.5. Eşcinsellik Haddi	296
3.5.1.6. Yol Kesme Haddi	296
3.5.1.7. Dinden Dönme Haddi	297
3.5.2. CİNAYETLER.....	297
3.5.2.1. Cinayet Suçları	298
3.5.2.2. Cinayetlere ve Müessir Fiillere Verilebilecek Cezalar	299
3.5.2.2.1. Kısas.....	300
3.5.2.2.2. Diyet ve Erş.....	301
3.5.2.3. Cinayeti Azmettirme	302

3.5.2.4. Organize Olarak İşlenen Cinayetler	302
3.5.2.5. Müessir Fiillerin Organize Olarak İşlenmesi.....	303
3.5.2.6. Âkilenin Tazmînat Yükümlülüğü.....	303
3.5.2.7. Kasâme.....	304
3.5.2.8. Cezaları Düşürmede Affın Etkisi	305
3.6. MİRAS HUKUKU ALANINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	306
3.6.1. MİRASIN KAPSAMI.....	306
3.6.2. MİRASÇI OLMANIN SEBEPLERİ.....	307
3.6.2.1. Kan Hısımlığı/Karâbe	307
3.6.2.2. Nikâh.....	309
3.6.2.3. Velâ.....	312
3.6.3. MİRASÇI OLMANIN ŞARTLARI.....	313
3.6.3.1. Mûrisin Ölümü.....	313
3.6.3.2. Mûris Öldüğünde Vârisin Hayatta Olması	314
3.6.3.3. Vârisin Canlı Olarak Doğması	314
3.6.3.4. Mirasa Engel Bir Durumun Olmaması/Mevâni’ul-İrs.....	314
3.6.3.4.1. Kölelik.....	314
3.6.3.4.2. Öldürme/Katl	314
3.6.3.4.3. Din Farklılığı.....	315
3.6.3.4.4. Ülke Aynılığı	316
3.6.3.4.5. Verâsetten Menedilenin Başkasını Engellemesi.....	316
3.6.4. VÂRİSLER VE MİRASTAKİ PAYLARI.....	316
3.6.4.1. Ashâb-ı Ferâiz.....	316
3.6.4.2. Asabeden Olan Vârisler	322
3.6.4.2.1. Asabe-i Nesebiyye	322
3.6.4.2.2. Asabe-i Sebebiyye.....	324
3.6.4.3. Zevi’l-Erhâm.....	325
3.6.5. ’AVL.....	326
3.6.6. RED	326
3.6.7. HACB	327
3.7. ULUSLARARASI HUKUK ALANINDAKİ GÖRÜŞLERİ.....	328
3.7.1. Müslüman Ülkesindeki Gayrimüslimler	328
3.7.1.1. Harbîler.....	328

3.7.1.2. Zimmîler	328
3.7.2. Gayrimüslimlerden Alınan Vergiler.....	330
3.7.2.1. Haraç ve Cizye	330
3.7.3. Dinden Dönme	331
3.7.4. Gayrimüslime Karşılık Müslümanın Öldürülmesi	333
3.7.5. Dâru'l-Harp'teki Öldürme.....	334
3.8. DİĞER KONULARDAKİ GÖRÜŞLERİ	334
3.8.1. AVLANMA VE HAYVAN KESİMİ	334
3.8.2. YİYECEKLER.....	336
3.8.3. YEMİN	338
3.8.4. KEFFÂRETLER.....	339
3.8.5. ADAK/NEZİR	341
3.8.6. KARABORSACILIK/İHTİKÂR	342
3.8.7. ÖN ALIM HAKKI/ŞÜF'A	343
3.8.8. BULUNTU MAL/LUKATA	344
3.8.9. KAYIP EŞ/MEFKÛD.....	344
3.8.10. VASİYYETLER	345
SONUÇ	349
KAYNAKÇA	353